

odrestaurowano i zaadaptowano według projektu arch. Dušana Jurkoviča. Obecnie należy on do miejskiej strefy zabudowanej. Z galerii wieży Máseľnice rozpościera się przepiękny widok na renesansowy rynek oraz grzbiec Gór Orlickich, a także na zapórę Rozkoš z Karkonoszami na horyzoncie. Warto zwiedzić również pobliską miejscowość **Dobruška**. Pośrodku rynku stoi tam wieża ratusza (patrz lornetka). Pięć kilometrów na południowy zachód wznosi się nad doliną zamek Opočno, z którego dziedzińca rozpościera się przepiękny widok na park zamkowy, grzbiec Gór Orlickich i ich przedgórze.

Około ośmiu kilometrów od miasta **Opočna**, przy drodze między

21

22

Platforma widokowa Osičina na słupie telekomunikacyjnym oraz mała drewniana wieża na Velké Deštné.

Zamek Opočno, z którego dziedzińca roztacza się piękny widok na park zamkowy i Góry Orlickie.

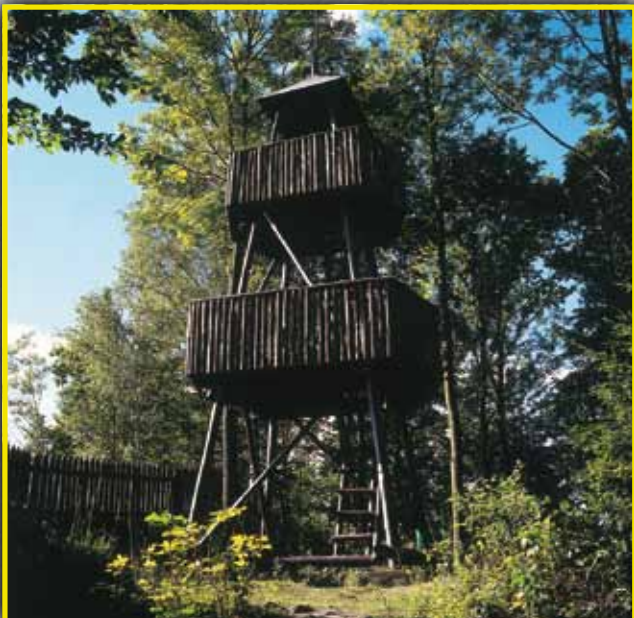
20

miejscowościami Vojenice i Záhornice, znajduje się wzniesienie z płaskim szczytem, zwane **Osičina** (416 m n.p.m.). Na wzniesieniu stoi wieża widokowa, a ściślej – słup telekomunikacyjny telefonii komórkowej o wysokości 54 m. Ukazuje turystom pieszym i tym wędrującym na dwóch kółkach piękny widok. Znajduje się tu także punkt gastronomiczny, co z pewnością turyści docenią zarówno w chłodne, jak i w gorące dni. Z wieży jest przepiękny widok na całe Góry Orlickie, Kralický Sněžník, Železné hory (Góry Żelazne), Karkonosze, a przy dobrej widoczności również na Górę Kunětická. Dostępna w sezonie platforma widokowa znajduje się na wysokości 33 m.

Główny grzbiec Gór Orlickich ma tylko jedną, a na dodatek małą, wieżę widokową. Na szczycie **Velká Deštná** (1115 m n.p.m.) nigdy w przeszłości nie było wieży widokowej. Zastępowała ją częściowo wieża triangulacyjna. Funkcjonowała do początku lat osiemdziesiątych XX wieku. Dziś na szczycie znajduje się mały drewniany punkt widokowy z platformą na wysokości pięciu metrów, ukazującą cudowny kołowy widok. Wygodnie można tam wejść czerwonym szlakiem „Jiráskova horská stezka”, przy drewnianym domu pogotowia górskiego Horská služba skręcając na zielony szlak.

Widok z płaskiego szczytu Velké Deštné w stronę Karkonoszy.

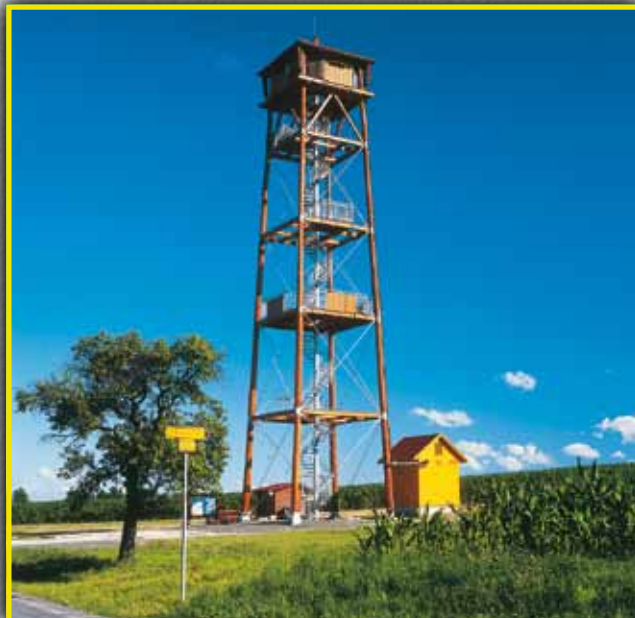

Drewniana wieża widokowa nad Skuhrovem nad Bělou.

23

Niespełna 10 km od miejscowości Deštné v Orlických horách w miejscowości **Skuhrov nad Bělou** znajduje się wieża widokowa zbudowana na ruinach zamku z końca XIII wieku (435 m n.p.m.). Na południowych obrzeżach miejscowości, na skrzyżowaniu w kierunku Hraštic, po około 200 m znajduje się skręt w prawo do kościoła. Widok na romantyczną dolinę rzeki Bělá, drewniane palisady wokół – wszystko to przypomina XV wiek, kiedy zamek został zdobyty przez Jerzego z Poděbrad, by ukarać rycerza-rozbójnika Kolde z Žampachu. Wejście bezpłatne. Jednak należy uważać, gdyż do ruin zamku nie prowadzi oznakowany szlak turystyczny.

Na wzniesieniu zwanym **Kastel** (444 m n.p.m.), niedaleko **Vrbicy**, stała w czasie drugiej wojny światowej wieża widokowa. Została zbudowana przez armię czechosłowacką około 1937 roku i pełniła funkcję punktu triangulacyjnego. Po wojnie armia nie interesowała się już wieżą, toteż zburzono ją w 1946 roku. W 2004 roku rada gminy podjęła decyzję o odbudowie wieży widokowej. Wieża ma wysokość 29 m, główne platformy widokowe znajdują się na wysokości 11 i 25 metrów. Wokół wieży widokowej prowadzi czerwony szlak turystyczny z Kostelca nad Orlicí do Potštejn.

Nowo zbudowana wieża widokowa niedaleko Vrbice.

24

Zamek **Potštejn** stanowi dominantę całej doliny Dzikiej Orlicy. Droga na wzniesienia zamkowe jest stosunkowo stroma, ale nagrodą za wysiłek jest cudowny widok na przedgórze Gór Orlickich. Warto zwiedzić również pozostałości zamku z XIII wieku oraz zachowaną kaplicę zamkową.

Pierwsza wieża widokowa na wzniesieniu **Andrlův Chlum** (559 m n.p.m.) nad Ústí nad Orlicí została zbudowana i otwarta latem 1905 roku. Była to drewniana wieża o wysokości 30 metrów z zadaszoną platformą widokową. Wieża spłonęła z nieznanych przyczyn 17 kwietnia 1918 roku. Członkowie Klubu Czeskich Turystów rozważali budowę nowej wieży. Powstało kilka planów schroniska z wieżą widokową, ale ostatecznie zbudowano w 1940 roku tylko schronisko. Tymczasowo umożliwiono wejście na drewnianą wieżę geodezyjną. Przetrwała ona do 1960 roku. W 1994 roku powstało stowarzyszenie Andrlův Chlum, które opracowało projekt wielofunkcyjnej wieży widokowej o wysokości 50 m z platformą widokową umieszczoną 35 m ponad ziemią. Uroczyste otwarcie trzeciej już z kolei wieży nastąpiło 19 maja 1996 roku. Dojście do wieży jest dobrze oznakowane zarówno na drodze prowadzącej z Ústí, jak

25

Ten niepowtarzalny widok jest nagrodą za wejście stromym zboczem na zamek Potštejn.

Widok z wieży widokowej na wzniesienie Andrlův Chlum, na Ústí nad Orlicí, Góry Orlickie, Suchý vrch oraz Králícký Sněžník.

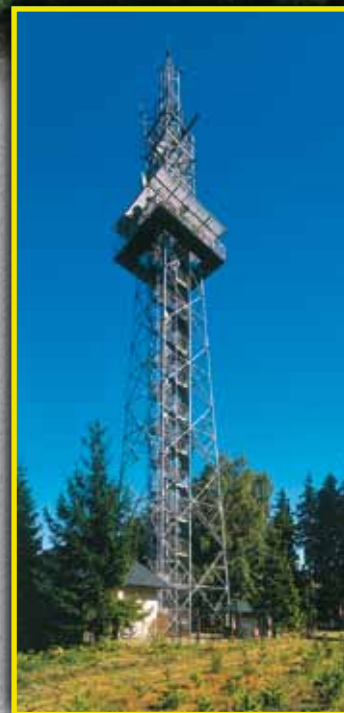

też zielonym szlakiem turystycznym. Na platformie widokowej, dostępną przez cały rok, prowadzą 183 stopnie.

Droga z Ústí nad Orlicí, przez Hejnice, do Žamberku prowadzi prosto do drewnianej wieży **Tyršova rozhledna (Rozálka)**, stojącej na zachodnich obrzeżach Žamberka na wysokości 470 m n.p.m. Jest bardzo podobna do wieży widokowej Hýlačka znajdującej się niedaleko Táboru. Do budowy wykorzystano bowiem ten sam projekt prof. Theodora Peřtřika. Za jego zgodą zbudowano wieżę widokową o wysokości 20 m w kształcie husyckiej wieży strażniczej, otwartą 28 października 1932 r. Ponieważ w jej sąsiedztwie stoi kaplica św. Rozalii, nazywa się ją również Rozálką. Dostępna w sezonie. Jeżeli jest zamknięta, zazwyczaj na drzwiach umieszczony jest adres, pod którym znajdują się klucze (najczęściej w Informacji Turystycznej).

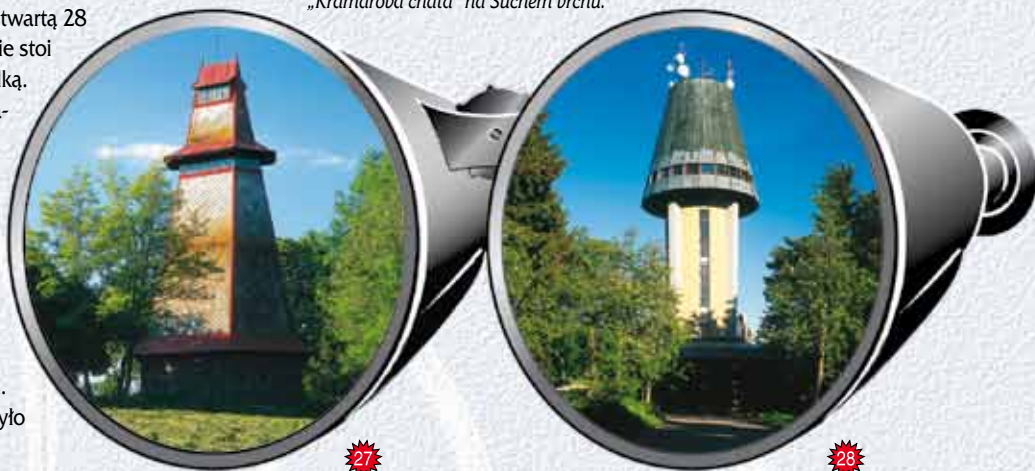
Z Žamberku już niedaleko na **Suchý vrch** (995 m n.p.m.), największe wzniesienie w samodzielnej części Gór Orlickich, oddzielonej od grzbietu doliną Cichej Orlicy. Na szczycie stał kiedyś hotel, początkowo noclegownia KCT, udostępniona w 1925 roku. Nowe schronisko, otwarte w 1928 roku, było

znane jako „Kramářova turistická chata”. Z wieży widokowej, znajdującej się obok schroniska, rozpościera się widok na Góry Orlickie i Bystrzyckie, Králícký Sněžník, kotlinę przy Králíkach, Hrubý Jeseník, Žamberecko i inne miejsca. Została ona zbudowana jako wieża ciśnieni w latach 1931-1932. Wieżę widokową w latach sześćdziesiątych wyposażono w anteny telewizyjne i oszkłono górną platformę. W latach osiemdziesiątych cała górna część wieży zniknęła pod metalową stożkową nadbudówką i jako miejsce widokowe służyła już tylko dolna oszklona galeria. Schronisko z powodu nieudanej prywatyzacji w latach dziewięćdziesiątych XX wieku było przez długi okres zamknięte (bez wyposażonego wnętrza), tylko wieża była w sezonie otwarta. W nocy 16 lipca 2003 r. w opustoszałym schronisku wybuchł pożar. Wieża widokowa na szczęście jest teraz czynna, od czerwca do sierpnia codziennie, przez resztę roku w weekendy i święta.

Wieża widokowa na wzniesieniu Andrlův Chlum.

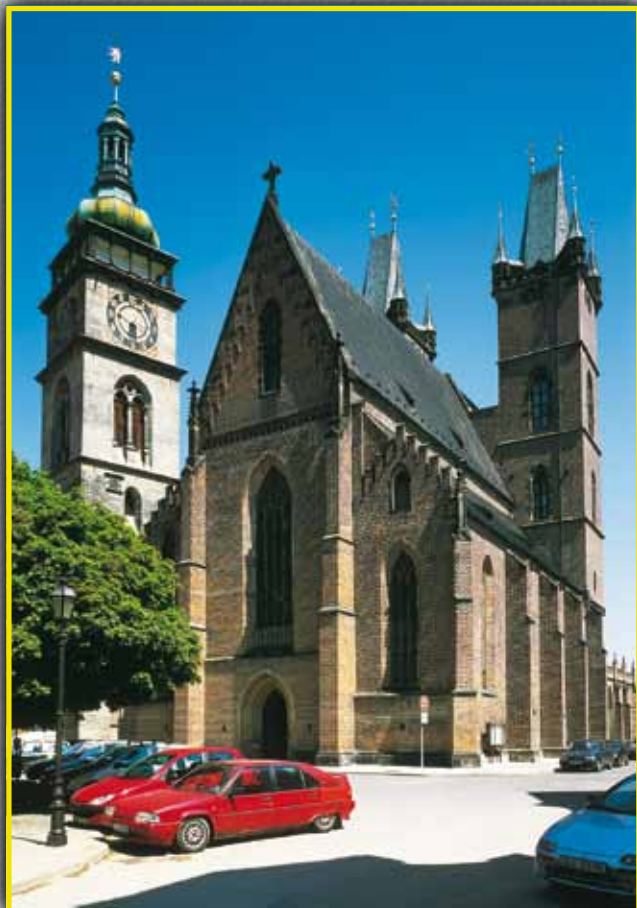
Wieża widokowa Rozálka w Žamberku oraz wieża widokowa obok schroniska „Kramářova chata” na Suchém vrchu.

Połabie (Polabí)

Niezaprzeczną dominantą całego Połabia jest Kunětická hora.

Biała Wieża oraz kościół pw. św. Ducha na královéhradeckim rynku.

Największym miastem regionu jest **Hradec Králové**. Najważniejszą i dominującą wieżą widokową krajskiego (wojewódzkiego) miasta jest **Bílá věž (Biała Wieża)** na placu Velké náměstí. Jej nazwa pochodzi od tego, że podczas budowy była rzeczywiście całkowicie biała. Kamień są bowiem z białego hořického piaskowca. Nie jest to wieża kościelna, lecz strażnicza i przeciwpożarowa. Kamień węgielny pod jej budowę położono 7 czerwca 1574 roku. Wieża stoi na rzucie 10 x 10 metrów i ma 71,5 metra wysokości. Mury mają na parterze cztery metry grubości, a ku górze wieża się zwęża. Pierwotne fundamenty, kiedy budowała nie była jeszcze wieżą we właściwym tego słowa znaczeniu, rzemieślnicy zbudowali już w 1509 roku. Rzeczywiste prace budowlane prowadzone były w latach 1574–1580. W 1581 roku zawieszono dzwon pod prowizorycznym zadaszeniem. Dopiero w 1596 roku ukończono kopułę pokrytą blachą.

Na piątym piętrze znajduje się galeria widokowa, z której przy dobrej pogodzie zobaczyć można zarówno centrum miasta, jak też Karkonosze i ich najwyższy szczyt Śnieżkę, pole walki z 1866 roku na Chlumie z wieżą widokową, Dobrošov, Góry Orlickie z Velką Deštną oraz Kuněticką horę pod Pardubicami, której nie można nie wypatrzeć. Na południu widać pofalowaną Wierchowinę Czeskomorawską.

Ciekawostką wieży jest jej dzwon Augustin. To drugi co do wielkości dzwon w Czechach – jego wysokość wynosi 169 cm, dolna średnica ma 206 centymetrów, waży zaś 9,8 tony. Został odlany przez mistrza ludwisarza Ondřeja Žáčka już w 1509 roku, a więc jest o 65 lat starszy od budynku wieży. Jego wędrówka na miejsce przeznaczenia była godna podziwu, rusztowanie zbudowano aż do kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. W dniu 22 maja 1581 roku został wciągnięty na swoje obecne miejsce. W 1606 roku w wieżę uderzył piorun i jego ślady są widoczne na dzwonie po dziś dzień. Napis na jego obwodzie zaczyna się słowami: „Ku czci i chwale Boga Wszechmogącego...”. Na wieży znajduje się również zegar – jego obecny mechanizm zegarowy pochodzi z 1992 roku, ten wcześniejszy z 1829 roku można zobaczyć

Wieża widokowa i pomnik na Chlumie oraz metalowa wieża widokowa w Libníkovicach.

w Muzeum Wschodnich Czech (Muzeum východních Čech) w Hradcu Králové. Ciekawostką jest fakt, że wieża wychyla się od osi w kierunku południowym o 36 centymetrów. Wejście na wieżę jest płatne, czynna jest ona codziennie.

Z Hradcem Králové związane jest również wydarzenie historyczne, które w istotny sposób wpłynęło na historię Czech. Jedną z największych bitw XIX wieku odbyła się właśnie na wzniesieniu **Chlum pod Hradcem Králové**. Miała miejsce 3 lipca 1866 roku, w bitwie uczestniczyło 436 000 żołnierzy. Poległo wówczas 44 300 austriackich i czeskich żołnierzy oraz 9200 pruskich. Pod koniec XIX wieku w miejscu pola bitwy powstało obok pomników również wiele innych obiektów. W 1894 roku dobřenicki obszarnik K. Weinrich zlecił na łące chlumskiej budowę domku dla strażnika pomników (dziś znajduje się on między budynkiem muzeum i wieżą widokową). Pięć lat później, w 1899 roku zbudowano tu wieżę widokową. Wieża o wysokości 25 metrów została oddana do użytkowania w 1899 roku. W tym samym roku niedaleko wieży powstała również restauracja.

Początkowa wieża widokowa służyła zwiedzającym pole bitwy przez 100 lat. Wiosną 1999 roku została zdemontowana i w jej miejscu zbudowano nową stalową konstrukcję rurkowej wieży, z przegrodami, o wysokości 56 metrów i masie całkowitej ponad 63 tony. Na wysokości 35 metrów, czyli 11 metrów wyżej od galerii dawnej wieży, znajduje się platforma widokowa o rozmiarach 6,9 m x 6,9 m i szerokości ławki 1,3 m. Wejście na galerię widokową oraz zejście umożliwia para niezależnych załamanych ośmiobocznych schodów o szerokości 0,7 m. Wieża widokowa otwarta jest od kwietnia do końca października codziennie oprócz poniedziałków, w pozostałym okresie tylko po uzgodnieniu telefonicznym z Muzeum Wschodnich Czech (Muzeum východních Čech), bezpośredni telefon do miejsca pamięci Chlum +420 495 447 058.

Nieopodal Třebachovic p. Orebem, 5 km na północ, w małej miejscowości **Libníkovice** stoi od 1930 roku wieża widokowa o bardzo ciekawej historii. Początkowo w tym miejscu stała potężna lipa. W jej koronie zrobiono wygodne miejsce do siedzenia, zbudowano również schody, po których można się było tam dostać. W 1929 roku przewróciła ją wichura. Okoliczni mieszkańcy, aby ją zastąpić, na własny koszt zbudowali w tym miejscu wieżę widokową z metalu, mającą 15 m wysokości.

Wędrując śladami wież widokowych kontynuujemy na Pardubicko. Po drodze z Třebachovic do Pardubic nie ujdzie naszej uwagi wyraźna dominanta tego regionu – **Kunětická hora** (294 m n.p.m.). Bazaltowe wzniesienie stoi pośrodku niziny. Zamek na jego szczycie pochodzi najprawdopodobniej z przełomu XIII i XIV wieku. Kompleks zamkowy został rozbudowany na początku XV wieku przez Diviša Bořka z Miletínka. Pod koniec XV wieku prace na dużej skalę rozpoczęli Pernštejnovie, dzięki czemu zamek zyskał reprezentacyjny wygląd. Na początku XX wieku na zamku przeprowadzono rekonstrukcję według projektu Dušana Jurkoviča.

Dziś zwiedzający mogą obejrzeć ekspozycję muzeum zamkowego, salę rycerską, sklepienia z archeologiczną ekspozycją, kaplicę zamkową,

mogą także wyjść na wieżę, z której okienek rozpościera się doskonały widok we wszystkich kierunkach. Najlepsze dojście prowadzi z miejscowości Sezemice. Na drodze jest dobrze oznakowany skręt lub można też dojść czerwonym szlakiem turystycznym.

Kolejnym ważnym miastem na Połabiu jest miasto krajskie (wojewódzkie) **Pardubice**. Swoją renesansową wyjątkowość zawdzięcza ono rodzinie Pernštejnów. Główną dominantą miejskiego rezerwatu zabytkowego jest **Zelená brána (Zielona Brama)**, zwana wcześniej Pražská (Praska).

Późnogotycki wygląd nadał jej mistrz Pavel w roku 1507. Po pożarze w 1538 roku brama zyskała renesansowy wygląd dzięki mistrzowi Jiříkowi z Olomuńca, który wieżę również podwyższył i wzbogacił galerią. Mistrz Jiřík powiększył również przedbramie o jedno piętro, ozdabiając je łukowatym szczytem. Zielony kolor patyny na dachu nadał nazwę tej dominującej budowie już w 1547 roku. Wieża o wysokości przeszło 60 metrów jest czynna w sezonie, po pokonaniu 156 schodów oferuje zwiedzającym widok na miejski rezerwat zabytkowy oraz dalszą okolicę, w tym Kuněticką horę.

Zielona Brama na rynku Pernštýnské náměstí w Pardubicach.

Okolice Litomyšla, České Třebové i Lanškrouna

Toulouvcova věž vidoková oraz věž Terežka w rezerwacie przyrody Maštale.

Podążając śladami wież widokowych, udajemy się dalej w kierunku wschodnim. Zanim jednak dotrzemy do morawskich wież widokowych, warto się zatrzymać jeszcze w kilku miejscach widokowych w Czechach.

Rezerwat przyrody **Maštale**, na południowy zachód od Litomyšla, obejmujący cały teren Budislavských skal, w tym znanych Toulouvcových Maštali, udostępnia od razu trzy wieże widokowe.

Na wzniesieniu Jarošovský vrch (539 m n.p.m.) stoi od 2002 roku drewniana wieża **Toulouvcova rozhledna**, o wysokości 15 m. Można do niej dotrzeć czerwonym szlakiem z Jarošova.

Niedaleko Pasek nad Prosečí, na niebieskim szlaku rowerowym, w 2004 roku zbudowano wieżę widokową **Terežka** o wysokości 25 m. Oprócz platformy widokowej ma cztery półpiętra, z których mniej sprawni turyści mogą oglądać piękne ujęcia okolicznego krajobrazu.

Z Hluboké prowadzi czerwony i zielony szlak rowerowy do najmłodszej wieży widokowej, zwanej **Borůvka**. Jej nazwa pochodzi od nazwy miejsca znajdującego się nad wieżą, które nazywane jest Na Borůvčí lub Borek. Dzięki swojej wyjątkowej i niebanalnej konstrukcji należy bez wątpienia do najciekawszych i najpiękniejszych budowli tego typu

Z wieży widokowej Borůvka ujrzeć można całą panoramę wzgórz Svitavská pahorkatina.

nie tylko w mikroregionie Toulouvcovy Maštale, ale również w całej okolicy. Jej wysokość – 18,5 m (platforma na poziomie 15 m) – umożliwia dobry widok. Wszystkie wieże widokowe mają określone godziny otwarcia, a wejście na nie jest odpłatne (informacje na www.mastale.cz).

Wieża widokowa Borůvka.

Na wzniesieniu **Kozlovský kopec** (601 m n.p.m.) przy České Třebové od 1936 roku stało schronisko turystyczne oraz wieża widokowa – ściśle drewniana wieża triangulacyjna, zbudowana w 1929 roku w celu prowadzenia prac pomiarowych. Po ich zakończeniu wieżę przejęli turyści i użytkowali ją do 1939 roku, kiedy to została zniszczona przez piorun. Gdy w 2000 roku jeden z operatorów sieci telefonii komórkowej wyraził zainteresowanie budową żelaznego słupa, na którym chciał umieścić swoje anteny, miasto Česká Třebová dało warunek, że na wieży musi być udostępniona platforma widokowa. W efekcie w dniu 19 maja 2001 roku wieża o wysokości 55 metrów z platformą widokową na wysokości 32,8m została otwarta.

Do wieży prowadzi droga o długości około 3 km, zwana Aleją Maxa Švabinského. Przy schronisku „Chata Maxe Švabinského” można zostawić samochód i przejść pieszo około 100m do wieży widokowej. Wieża jest czynna od maja do września w weekendy i święta w godzinach 9:00-18:00.

Z wieży widokowej na wzniesieniu Kozlovský kopec można przy dobrej widoczności dojrzeć nawet Jesioniki.

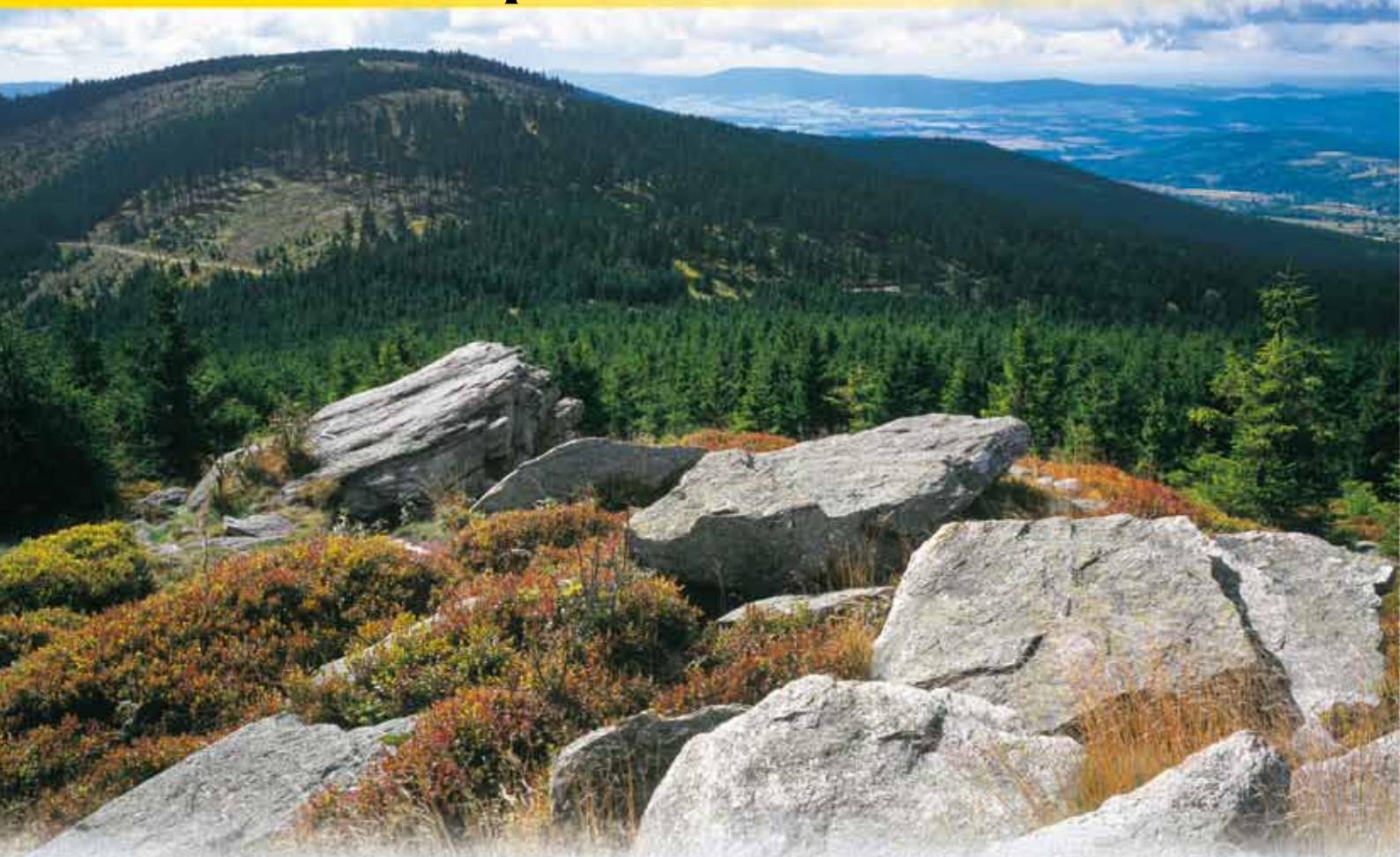
Poprzedniczką obecnej wieży widokowej na **Lázku** (714 m n.p.m.) była prosta drewniana wieża, zbudowana przed pierwszą wojną światową. W 1918 roku została jednak zniszczona. Obecna dwudziestometrowa obudowana drewniana wieża pochodzi z 1933 roku. Stanowi część schroniska „Reichlova chata” (otrzymała nazwę po głównym inicjatorze budowy). Na platformę znajdującą się na wysokości 17m wchodzi się po 87 schodach. Nazwa Lázek pochodzi od pól – pogorzelisk (lazů), powstałych wskutek wypalania lasów. Wieża znajduje się nad miejscowością Cotklytle, 7 km na wschód od Lanškrouna. Na sam szczyt prowadzi droga asfaltowa. Do wieży można dojechać drogą nr 368 z miejscowości Štítý do Cotklytle. Dwa kilometry za wsią skręca w prawo wąska asfaltowa dróżka, która po 500m doprowadza turystę na szczyt. Dla pieszych prowadzi z miejscowości Cotklytle zielony szlak turystyczny, a z miejscowości Strážná – czerwony.

Wieża widokowa otwarta jest sezonowo w lipcu i sierpniu od wtorku do niedzieli w godzinach 10:00-19:00 oraz od września do listopada w weekendy w godzinach 10:00-19:00.

Wieża widokowa na wzniesieniu Kozlovský kopec oraz drewniana wieża widokowa na Lázkú przy schronisku „Reichlova chata”.

Králicko i Šumpersko

Widok z Králického Sněžníku w kierunku wzniesienia Suchý vrch.

Dominantą całego regionu jest masyw **Králického Sněžníku**, rozczłonkowana wierzchołkami na styku Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej przy granicy z Polską, część regionu Jesenického i trzecie co do wielkości pogórze w Czechach. Łącznie znajduje się tu 12 tysięczników, spośród których najwyższym szczytem jest Králický Sněžník (1425 m n.p.m.). Ciekawostką jest wysokość tutejszych tysięczników, wszystkie pozostałe pogórze mają najwyżej niższych szczytów, a w miarę wzrostu wysokości jest ich coraz mniej. Tutaj jednak do 1100 m n.p.m. jest tylko jeden tysięcznik, a do 1200 m n.p.m. – dwa. Masyw ten leży w większej części w Polsce, gdzie nosi nazwę Masywu Śnieżnika, obejmując również park narodowy. Całe pogórze ma dominujący masyw

Goły szczyt Králického Sněžníku i jego symbol – rzeźba kamiennego słoniątka.

(o czeskiej nazwie Králický Sněžník), z którego występuje 5 grzbietów (rosoch). Południowo-zachodnia rosocha prowadzi wzdłuż granicy z Polską i wraz z południową (początkowo południowo-wschodnią) stanowi jakoby „podkowę” przeciętą bardzo głęboką doliną rzeki Morawy. Wierzchołki mają duże znaczenie jako europejski dział wodny – wody ze strony czeskiej odprowadzane są do Dunaju i w niewielkiej części do Łaby, polskie rzeki zaś wpływają do Odry.

Szczyt Králického Sněžníku na wysokości 1424 m n.p.m. z rozległym płaskowyżem szczytowym był jakby stworzony do budowy wieży widokowej. W przeszłości tuż obok szczytu stały dwa schroniska. Po stronie polskiej (wówczas niemieckiej) było to schronisko Wilhelma z wieżą widokową (1895–1973), po stronie czeskiej schronisko „Liechtensteinova chata”, później nazywana „U pramene Moravy” / „U źródła Morawy” (1912–1971). Dziś rzeźba słoniątka przypomina miejsce, w którym stało ongiś czeskie schronisko. Na szczycie nie ma schroniska i wieży widokowej, jednak rozpościera się stamtąd piękny widok, częściowo jednak zasłaniany przez las. Szlak na szczyt jest z polskiej i czeskiej strony dobrze oznakowany.

Po wjeździe do Králik z pewnością zrobi wrażenie na turystę również druga dominanta – **Hora Matky Boží** (Góra Matki Boskiej) z klasztorem. Około 1,5 km na wschód od Králik na szczycie Łysej Góry (dawna nazwa) (770 m n.p.m.) zbudowano w latach 1696–1700 barokową bazylikę o trzech nawach. Na początku XVIII wieku dobudowano krużganki i inne zabudowania klasztorne. Idąc aleją do klasztoru, można podziwiać stop-

Wieża telekomunikacyjna na szczycie Val oraz drewniana wieża widokowa na wzniesieniu Háj.

niowo ukazujące się widoki nie tylko na miasto, ale również na Králický Sněžník, Králickou Brázdę oraz wzniesienie Suchý vrch.

Lepszy widok oferuje prosta wieża telekomunikacyjna o wysokości 34 m, wznosząca się na gołym szczycie **Val** (789 m n.p.m.), około 1 km od klasztoru, idąc po żółtym szlaku turystycznym. Z jej platformy widokowej, znajdującej się na wysokości 22 m, jest znakomity kołowy widok na Králický Sněžník, Jesioniki oraz Góry Orlickie z wyraźnie zarysowanym szczytem Suchý vrch.

Z Králik można przejechać przez Bludov do Šumperka. Na północny wschód od Bludova i na zachód od miasta Šumperk wznosi się wyraźny podwójny szczyt. **Chocholík** (548 m n.p.m.) i **Háj** (631 m n.p.m.) z wieżą widokową. Jest to najbardziej wyraźny szczyt południowego cypla wierzchołki Hanušovická vrchovina. Pierwsza wieża widokowa została zbudowana w latach 1933–1934. Po układzie monachijskim wieża przeszła do rąk Niemców, którzy pod koniec wojny wykorzystywali ją jako obserwatorium przeciwlotnicze. W czasie wojny wieża została uszkodzona, a ponieważ odpowiednio wcześniej nie naprawiono piorunochro-

nu, cała wieża w 1953 roku spłonęła po uderzeniu pioruna. W 1996 roku zbudowano nową wieżę na wzór pierwotnej wieży Štefánikova, z drewnianą konstrukcją nośną obłożoną drewnianymi płytami. Wejściowa część wieży jest z kamienia, a oszklona platforma widokowa znajduje się na wysokości 24 m. Aby wejść na wieżę, trzeba pokonać 134 schody. Nowa wieża ma 29 m wysokości i w stosunku do pierwotnej wieży jest wyższa o 7 m. Przy bezchmurnej pogodzie rozpościera się cudowny widok na cały główny grzbiet Hrubého Jeseníku od łęku Skřítek do Ztracených kamenů, Peci, najwyższą górę Moraw Praděd (Pradziad) aż do łęku Červenohorské sedlo. Wejście na wieżę jest odpłatne, godziny otwarcia można znaleźć na www.sweb.cz/klubturistu.sumperk.

Nad Šumperkiem, 5 km na północ po zielonym szlaku, wznosi się góra Ořešník. Pod jej szczytem znajdują się **Městské skály** (682 m.n.m.), skąd roztacza się piękny widok na okolice. Skály są wykorzystywane przez amatorów wspinaczki skałkowej oraz jako miejsce startowe paralotniarzy.

Widok z wieży widokowej na szczycie Val w stronę klasztoru Hedeč na Górze Matki Bożej nad Králíkami.

Jesioniki i Góry Rychlebskie

46 „Venušiny misky” na wzniesieniu Smolný.

43 Kamienna wieża widokowa na wzniesieniu Zlatý Chlum oraz na Kope Biskupiej w Zlatých horách.

Na wzniesieniu **Zlatý Chlum** (875 m n.p.m.), bezpośrednio nad miastem Jeseník, w miejscu leżącym nieco pod samym szczytem stoi od 1899 roku drewniana wieża widokowa. Wieża ma wysokość 26 m, wchodząc na kołową platformę widokową, trzeba pokonać 145 stopni. Wieża udostępnia kołowy widok. Na dole Jeseník, w tle Keprník, Králický Sněžník, Góry Rychlebskie, na północy polska równina z Jeziorem Otmuchowskim i Nyskim, na wschodzie Zlaté hory z wieżą widokową na Biskupiej Kope, na południu zaś Praděd (Pradziad). Do wieży widokowej prowadzi z Jeseníku niebieski i czerwony szlak turystyczny.

Historia uzdrowiskowej wieży widokowej na wzniesieniu **Borůvkova hora** (898 m n.p.m.) niedaleko miasta Javorník sięga lat siedemdziesiątych XIX wieku. Łącznie trzy razy budowano tu drewnianą wieżę widokową, która jednak za każdym razem niszczała pod wpły-

wem warunków pogodowych i wpływu czasu. Ostatnia z nich runęła w 1922 roku. Po wieloletnich staraniach udało się miastu Javorník pozyskać środki na budowę nowej wieży widokowej na wzniesieniu Borůvkova hora, nawiązując w ten sposób do tradycji uzdrowiskowej wieży widokowej. Sama wieża na rzucie koła zbudowana jest ze stali z drewnianą obudową. Częścią budowy jest również murowane zadaszenie dla turystów. Punkt widokowy znajduje się na wysokości ok. 24 m, najwyższy punkt wieży mieści się na wysokości 25,4 m. Z wieży widać między innymi Jezioro Otmuchowskie i Nyskie, Łądek Zdrój po stronie polskiej oraz na Šerák, Praděd, Smrk, Králický Sněžník po stronie czeskiej. Budowę ukończono we wrześniu 2006 roku.

Do ważnych miejsc turystycznych Zlatých Hor zalicza się wieża widokowa na **Biskupiej Kope** (891 m n.p.m.). Jest zbudowana po czeskiej stronie granicy polsko-czeskiej. W czasie jej budowy była to granica pomiędzy Austro-Węgrami a Prusami. Od 1889 roku stała w tym miejscu drewniana wieża. W 1895 roku z okazji 50. rocznicy panowania cesarza Franciszka Józefa I wydano zezwolenie na budowę murowanej wieży. Ta wieża na rzucie koła o wysokości 19,3 m, z platformą na wysokości 17,8 m została uroczystie otwarta 26 sierpnia 1898 r. Po drugiej wojnie światowej wieża została zamknięta i długo służyła jako przekaźnik telewizyjny. Po 1989 roku przekaźnik przeniesiono